

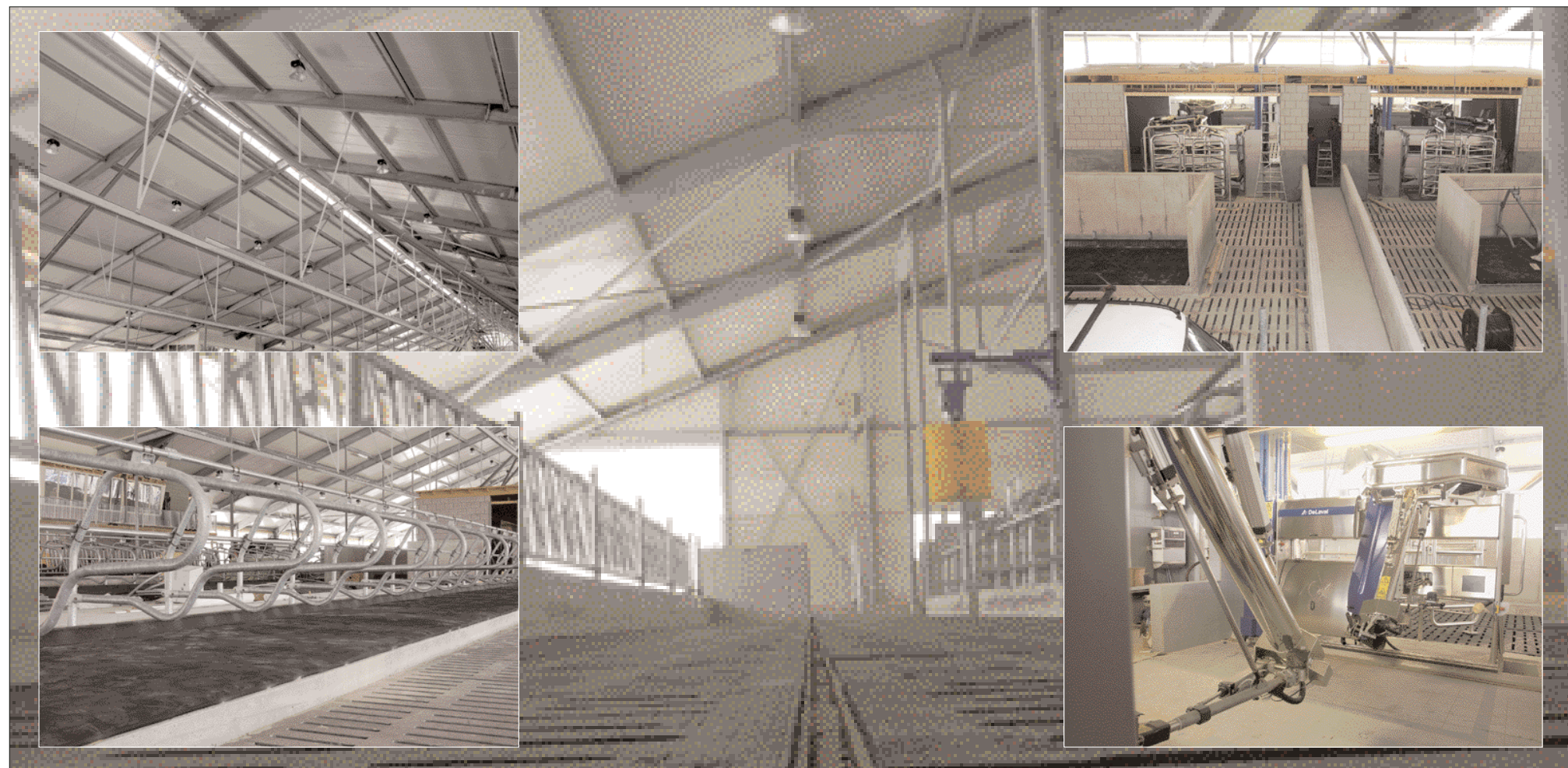
Vier VMS-robots zijn slechts een onderdeel van de verregaande investeringen in arbeidsbesparing op het nieuwe bedrijf van Tjitse en Akke van der Zijpp. Zoveel mogelijk arbeid per persoon, een hoog hygiëneniveau en dierwelzijn zijn de steekwoorden bij de bedrijfsopzet.

Het erf in Bant lijkt wel een bijenkorf. Overal zijn mensen aan het werk; ze graven kabels, zetten ramen, installeren ligboxen en naast het bedrijf wordt gras geschud. De drukte is te verklaren. Over een maand verhuizen de 200 koeien en 180 stuks jongvee van Tjitse (43) en Akke (42) van der Zijpp vanuit het Friese Rotum naar hun nieuwe stek in Bant (gemeente Noordoostpolder). Familie Van der Zijpp is er helemaal klaar voor. Vier jaar geleden hakte ze de knoop door en verkocht het bedrijf aan een projectontwikkelaar voor woningbouw. 'Achteraf gezien een heel gunstig tijdstip', stelt Tjitse. 'Als we nu pas alles verkocht hadden, was de prijs beduidend lager geweest, ik schat wel dertig procent.' Na de verkoop stond alles in het teken van de nieuwe bedrijfsopzet. 'Het oude bedrijf diende als voorbeeld. De sterke punten, daar houdt je

van de schone en de vuile route gekozen.' Bedrijfshygiëne weegt zwaar voor Van der Zijpp. Vrachtwagens met krachtvoer kunnen lossen zonder binnen het hek te komen. Voertuigen die voorbij het toegangshek moeten zijn rijden eerst door een ontsmettingsbad.

Parabestrijding als leidraad

De maatregelen gaan nog verder; voor het jongvee en de oudere dieren zijn aparte stallen gebouwd. Contacten tussen de twee stallen worden voorkomen door met twee afzonderlijke hygiënesluizen te werken. 'We nemen deel aan de werkgroep parabestrijding', vertelt Tjitse. 'Door de geadviseerde werkwijze bij de parabestrijding te volgen, pak je in één keer alle hygiënemaatregelen die je op een bedrijf moet nemen.' Vanuit dit oogpunt is gekozen voor een afzonderlijk

Koersen op arbeidsbesparing

Tjitse van der Zijpp: 'Weidegang is geen op tie, daarom moet alles in de stal optimaal zijn'

aan vast, terwijl je voor de zwakke punten oplossingen zoekt', vertelt Akke. 'De looplijnen moesten in ieder geval korter en we hebben een duidelijke scheiding

Akke en Tjitse van der Zijpp:
'Automatisering goedkoper dan personeel'

drinkwatercircuit bij het jongvee en ook de mestopslag is gescheiden. Bij het binnenkomen van de jongveestals is de stromachine die aan het plafond hangt het meest opvallend. Een rail leidt dit apparaat door de hele jongveestal, waarbij met een soort pendelsysteem – als

van een kunstmeststrooier – het stro in de hokken komt. De strooibreedte en het aantal keren strooien per dag zijn instelbaar. Wanneer het stro op is, gaat de machine automatisch terug naar het oplaadpunt van de accu in de stro-opslagruimte. 'We zijn in Denemarken geweest

om dit systeem te bekijken. Daar werken ze veel meer met potstallen, waardoor de machine helemaal aantrekkelijk is om arbeid, maar ook stro te besparen', aldus Akke. 'Ons systeem is zo aangelegd dat de rail via salondeuren naar buiten gaat, zodat de machine in de andere stal de strohokken van de droge koeien bij kan strooien.'

Vier automatische melksystemen

Uit het verhaal van Van der Zijpp blijkt dat bij de gehele nieuwbouw rekening is gehouden met het besparen van arbeid. Alle strohokken kunnen met de shovel worden uitgemest en een centraal systeem voor de hogedrukreiniger zorgt ervoor dat vanaf verschillende aansluitpunten binnen en buiten eenvoudig en

snel gewerkt kan worden. In de ligboxenstal is voor een vergelijkbaar strooiselsysteem gekozen om het zaagsel in de boxen aan te vullen. Dat is een ontwikkeling die zelfs voor de leveranciers van het apparaat uniek is.

Midden tussen de ligboxen staat de meest in het oog springende techniek: vier automatische melksystemen. De melkkoeien worden straks in vier groepen gehouden, waarbij elke groep een eigen robot tot zijn beschikking heeft. 'De vaarzen houden we nu ook al in een aparte groep en dat blijft zo. Wanneer ze tussen de andere melkkoeien komen krijgen ze te maken met grote verschillen in rangorde. In een groep met alleen jonge dieren is veel minder stress',

stelt Tjitse. 'De overige groepen zijn bewust gemengd. Wanneer je dieren op productie of lactatiestadium gaat rangschikken ontstaat er te veel verschil tussen de productie per VMS. We hebben de mogelijkheid om één soort krachtvoer in de ligboxenstal te voeren en twee andere soorten in de VMS. Daarmee kunnen we het rantsoen goed op de productie van een dier aanpassen.' Bij de opzet van het nieuwe bedrijf heeft de familie Van der Zijpp heel duidelijk gekozen voor allerlei arbeidsbesparende middelen. Dat gaat gepaard met hoge investeringen. Was een sobere inrichting met inzet van vreemde arbeid geen keuze? 'Als je gaat werken met personeel dan moet je sowieso heel goede mensen heb-

Via een rail overbrugt de stromachine 16 meter tussen de stallen van het jongvee en de droge koeien

ben. Deze krachten zijn niet goedkoop en dan werk je nog met mensen die 38 uur in de week op het bedrijf zijn. Uiteindelijk zijn we met zoveel mogelijk automatisering verspreid over de jaren goedkoper uit en we hebben een continue bezetting', stelt Tjitse van der Zijpp. Over de hoeveelheid werk die het echt-paar samen rond moet kunnen zetten, durven ze geen harde uitspraken te doen, maar zeven à acht ton melk per persoon achten ze haalbaar.

Verjonging van de veestapel

In totaal beslaat het nieuwe bedrijf 105 hectare. Hiervan is tot op heden slechts 35 hectare grasland. 'Zolang de project-ontwikkelaar de grond van het oude bedrijf niet benut, houden wij het gebruik daarvan. In Bant verhuren we nu een aantal hectaren, dat levert meer op dan grondverhuur in Rottum', zegt Tjitse. 'In de toekomst gaan we naar ongeveer 60 hectare gras.'

Vorig jaar is in de sleufsilos een start gemaakt met de grasvoorraad, terwijl nu de overige silos langzaam vol raken met maïs en aardappelbijproducten. Op het Friese bedrijf is de ruwvoervoorraad bijna op, één van de redenen om half juli de koeien in de nieuwe stal te willen hebben, een koppel waarin de laatste drie jaar sterk is geselecteerd. Van der Zijpp voerde veel oudere koeien af, omdat die naar verwachting veel moeite hebben met de omschakeling naar, met name,

het automatisch melksysteem. 'Door op tijd ruimer jongvee aan te houden hebben we onze selectie-eisen kunnen handhaven', concludeert Tjitse van der Zijpp. 'De totale melklevering is al behoorlijk gegroeid. Van 1,1 miljoen kg melk zijn we het laatste jaar naar 1,65 miljoen kg melk gegaan.' De jongste melkcontrole toont een rollend jaargemiddelde van 8743 kg melk met 4,31 % vet en 3,38 % eiwit. Uitbreiding is mogelijk: de ligboxenstal biedt ruimte voor 320 melkgevende en droogstaande koeien. Tussen de lange rijen boxen door loopt een voetpad richting het automatisch melksysteem. Deze ruimte geeft de mogelijkheid om de koeien te controleren zonder over de roosters te lopen. Nog belangrijker is de extra kopruimte voor de koeien bij het opstaan. 'Dat is een van de welzijnsaspecten waar we rekening mee hebben gehouden tijdens de nieuwbouw', aldus Akke van der Zijpp. 'Weidegang is al lang geen optie meer met deze aantallen. Daarom moet alles in de stal optimaal geregeld zijn.'

Licht voor productieverhoging

Akke en Tjitse geven aan dat welzijn in veel onderdelen terugkomt. In de stal wijzen ze op de royale ruimte achter het voerhek en tussen de ligboxen, om rust in de stal te creëren. Op plaatsen waar de koeien veel staan, bij het voerhek en de melkrobot, wordt rubber over de roosters gelegd. Daarnaast is de ketting van

de mestschuif in de vloer weggewerkt, om het koppel zo min mogelijk hinder van de schuif te laten ondervinden.

Om de temperatuur in de stal te kunnen beheersen is op de ligboxenstal een volledig geïsoleerd dak geplaatst. 'We hebben bewust geen lichtplaten in het dak aan laten brengen. Die zijn drie keer zo duur als de standaardplaten, en de lichtplaten brengen niet alleen licht maar ook warmte in de stal. Bovendien is de huidige constructie goedkoper. De spanten zijn nu op grotere onderlinge afstand geplaatst', aldus Tjitse. Voor de lichthoeveelheid in de stal baseert de veehouder zich op Amerikaanse onderzoeken. 'Het blijkt heel goed voor de koeien te zijn om met kunstverlichting van 250 lux te werken. Door 16 tot 18 uur per dag licht bij de koeien te houden moeten vruchtbaarheid en productie verbeteren.'

Verhalen over de keuzen voor de toekomst blijven elkaar in rap tempo afwisselen. Tjitse en Akke van der Zijpp lijken geen genoeg te krijgen van het vertellen over de nieuwe ontwikkelingen. Maar, tijdens een rustig moment in de bouwkeet blijkt dat de nieuwbouw nu lang genoeg heeft geduurd: 'De laatste zes weken zijn we bijna iedere dag hier. Na vier jaar zien we er wel naar uit dat het straks echt gaat gebeuren. Gewoon lekker met de koeien bezig.'

Christel van Raay